

КАРПАТСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АВГУСТИНА ВОЛОШИНА
Гуманітарно-економічний факультет
Кафедра психології, педагогіки та соціальної роботи

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Освітня програма «Психологія»

Спеціальність 053 Психологія

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 8/1 від 26 серпня 2024 р.

Ужгород – 2024

Розробники:

1. Ярема Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, професор.
2. Дуб Марина Іванівна – доктор педагогічних наук, професор.
3. Міщенко Наталія Михайлівна – доктор психологічних наук, професор.
4. Ромочуська Тетяна Іванівна – доктор психологічних наук, професор.

I. НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА

1. Опис практики

Найменування показників	Характеристика практики за формами навчання	
	денна	заочна
Вид практики	навчальна	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4/120	
Курс	2	
Семестр	4	
Кількість змістових компонентів з розподілом:	3	
Форма семестрового контролю	залік	

2. Мета і завдання навчальної практики

Мета – підвищення психологічної культури та компетентності студентів, ознайомлення студентів зі специфікою роботи психолога в закладах освіти, громадських організаціях, консультативних центрах, департаментах управління персоналом та інших установах.

Завдання практики:

- ознайомлення зі структурою психологічної служби різних організацій та її функціональними підрозділами;
- вивчення відповідної нормативної документації;
- вивчення досвіду роботи психолога різних організацій;
- стимулювання розвитку професійної самосвідомості майбутніх психологів;
- розширення уявлень студентів про зміст, форми, методи та специфіку роботи психолога в різних закладах;
- поглиблення знань із психології, уміння відмежовувати сферу компетентності психолога від сфери компетентності інших фахівців.

3. Результати проходження навчальної практики

Відповідно до першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія», проходження студентами навчальної практики забезпечує формування у них таких загальних та фахових компетентностей:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

- Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення.
- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
- Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
- Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.
- Здатність формувати та підтримувати психологічний мікроклімат в колективі, розвивати корпоративну культуру.

4. Структура практики

Етапи проходження практики та види діяльності студентів	Розподіл годин між видами роботи
Змістовий модуль 1. Ознайомлення зі звітною та нормативною документацією психолога в різних організаціях	
1. Ознайомлення зі структурою психологічної служби у закладі та її функціональними підрозділами	15
2. Ознайомлення з особливостями діяльності, звітною та нормативною документацією психолога	15
3. Створення портфелю нормативно-правового забезпечення діяльності психолога	10

4. Зображення проєкту робочого кабінету психолога	10
Змістовий модуль 2. Ознайомлення з видами діяльності психолога різних організацій	
1. Ознайомлення з видами діяльності психолога (створення професійної карти діяльності психолога в організації).	10
2. Здійснення аналізу видів діяльності психолога	10
3. Створення банку психодіагностичного інструментарію відповідно до специфіки організації	10
Змістовий модуль 3. Рефлексія результатів навчальної практики	
1. Підготовка звітної документації	10
2. Підготовка презентації до захисту	10
3. Обговорення результатів практики з керівником практики від бази. Здача необхідних матеріалів для психолога закладу	10
4. Участь у звітній конференції з практики та складання заліку	10
Усього:	120

**Змістовий модуль 1.
Ознайомлення зі звітною та нормативною документацією психолога в різних організаціях**

Перший етап – ознайомчий.

На цьому етапі здійснюється:

- знайомство з особливостями діагностичної та консультативної роботи практикуючого психолога на конкретному робочому місці;
- аналіз робочого часу психолога та визначення тієї її частини, яка відводиться на психодіагностику і психологічне консультування;
- спостереження за проведенням діагностичної роботи психологом, допомога психологу в підготовці до тестування та обробки даних;
- спостереження за проведенням консультативної роботи психологом, допомога в оформленні протоколу консультативної бесіди;
- виявлення основної проблематики психологічної діагностики і консультування у закладі, де проходить практика;
- одержання практикантом індивідуального завдання на проведення самостійного діагностичного обстеження та консультацій;

**Змістовий модуль 2.
Ознайомлення з видами діяльності психолога різних організацій**

Другий етап – основний.

На цьому етапі студент виконує основну роботу за індивідуальним планом:

- складає психодіагностичну програму дослідження;
- формує пакет психодіагностичної процедури обстеження;
- проводить діагностичне обстеження, здійснює обробку результатів та формулює діагностичні висновки прогностичного характеру;
- готується до проведення консультацій за результатами дослідження;
- погоджує проект консультації з практикуючим психологом;
- проводить консультацію;
- допомагає психологу у проведенні просвітницької роботи.

Змістовий модуль 3.

Рефлексія результатів навчальної практики

Третій етап – завершальний.

На цьому етапі студент здійснює:

- підготовку звітної документації (програми психодіагностичного обстеження; протоколів з інтерпретацією дослідницьких даних; діагностичних висновків із зазначенням детермінант дослідницької проблеми та прогнозом наступного розвитку, звіту про проходження навчальної практики):
 - ознайомлення з характеристикою з місця проходження практики та з рекомендованою оцінкою;
 - підготовку презентації до захисту;
 - участь у звітній конференції з практики.

Особливості організації та проведення практики

Навчальна практика студентів є складовою частиною професійної підготовки фахівців першого (бакалаврського) освітнього рівня і згідно з навчальним планом організовується в 4 семестрі.

Послідовність проходження практики: ознайомлення зі звітною та нормативною документацією психолога різних організацій; ознайомлення з різними видами діяльності психолога; підготовка звітної документації та рефлексія результатів навчальної (ознайомчої) практики.

Науково-методичною основою для проходження навчальної практики є низка прослуханих студентами курсів, таких як «Загальна психологія», «», «Практикум із загальної психології», «Психофізіологія», «Соціальна психологія», «Вікова психологія» тощо.

Базою проходження навчальної практики студентів-бакалаврів є заклади загальної середньої освіти, позанавчальні заклади, служби зайнятості і працевлаштування, консультативні центри, департаменти управління персоналом, реабілітаційні центри, центри соціально-психологічної допомоги та ін. Для виконання завдання студенти можуть бути скеровані і в інші організації та установи, в яких є штатні психологи.

Предметом практики є змістові, організаційні, навчально-методичні аспекти діяльності психолога.

Установчі та звітні конференції з практики, вирішення організаційних питань забезпечує представник кафедри, відповідальний за проведення та організацію практики.

5. Обов'язки студентів під час проходження практики

1. Своєчасно з'явитися на базу проходження практики в строк, визначений університетом.
2. Дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку закладу – бази практики, правил техніки безпеки і вимог охорони праці.
3. Виконати у терміни, які встановлені графіком навчального процесу, програму навчальної (ознайомчої) практики.
4. Оформити звітну документацію. Доопрацювати зауваження керівників від бази практики та університету.
5. Ознайомитися з оцінкою практики керівником від бази практики.
6. Не пізніше двох календарних днів після завершення терміну практики представити звіт з навчальної практики на перевірку керівнику практики від навчального закладу.
7. Одержати звіт після перевірки, ознайомитись з рецензією викладача.
8. Взяти участь у презентації та обговоренні результатів проходження практики на звітній конференції.

6. Контроль навчальних досягнень студентів

Контроль роботи студентів під час проходження ними навчальної практики відбувається відповідно до її етапів.

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Форми звітності	к-сть одиниць	макс. к-сть балів
Створення портфелю нормативно-методичного забезпечення діяльності психолога в закладі	презентація	1	20
Створення ескізного проекту робочого місця психолога та карти діяльності психолога в організації	інфографіка	1	20
Розробка алгоритму проведення первинного психологічного спостереження відповідно до запитів організації	інфографіка	1	20

Створення банку психодіагностичного інструментарію відповідно до запитів організації	каталог	1	20
Оформлення звітної документації з додатками (презентація, каталог тощо)	звіт	1	20

По завершенні практики студент повинен здати таку документацію:

- 1) портфель нормативно-методичного забезпечення діяльності психолога;
- 2) ескізний проєкт робочого місця психолога;
- 3) пакет інструментального забезпечення діяльності психолога;
- 4) професійну карту діяльності психолога організації, де проходила практика (на основі спостереження)
- 5) есе-роздум «Я – психолог: плани на майбутнє».
- 6) презентацію «Звіт проходження практики».

7. Вимоги до звіту про практику

Звіт готується індивідуально у вигляді презентації та обговорюється на звітній конференції.

Орієнтовні питання, які варто обґрунтувати й проаналізувати у звіті:

1. Виконання плану практики. Які відхилення від плану мали місце, чому, що зроблено понад план?
2. Які заходи було відвідано чи надано допомогу в їх проведенні?
3. Які дослідницькі методи використано для вивчення діяльності психолога і організації?
4. Які утруднення виникали під час виконання завдань?
5. Яка індивідуально-психологічна допомога надавалась?
6. Яка практична допомога надавалась закладу з боку студента за період практики (виготовлення наочності, роздаткового матеріалу тощо)?
7. Яку допомогу надано практиканту зі сторони адміністрації закладу, його фахівців?
8. Загальні висновки про виконану роботу: які знання здобуто, поглиблено, якими вміннями та навичками оволодів студент за період практики.
9. Пропозиції, побажання з удосконалення психолого-педагогічної практики.

8. Система контролю та критерії оцінювання

Зміст і критерії оцінювання роботи студента

Зміст роботи та її функціональне призначення	Форма звітності	Критерії оцінювання
Змістовий модуль 1. Ознайомлення звітною нормативною документацією	портфель нормативно-методичного забезпечення діяльності психолога	- наявна ієрархія представлення документів та логіка сформованого списку; - наявність анотації документів; - повнота представлених документів; - правильність оформлення;

психолога (визначення якості володіння студентом методичними компетентностями)	ескізний проєкт робочого місця психолога	<ul style="list-style-type: none"> - відповідність переліку обладнання кабінету напрямку та формі діяльності психолога; - повнота представленості обладнання та його доцільність; - наявність обґрунтування розміщення робочих зон кабінету психолога; - акуратність зображення;
Змістовий модуль 2. Ознайомлення з видами діяльності психолога (визначення рівня володіння студентом знаннями зі специфіки здійснення психологом основних видів діяльності, оволодіння студентом методом спостереження та вміння роботи кваліфіковані висновки)	пакет інструментального забезпечення діяльності психолога	<ul style="list-style-type: none"> - правильність підбору пакету психодіагностичного інструментарію; - повнота представлених матеріалів; - наявність назви, авторства та року створення методики, джерела інфо; - наявність інструкції та коментарю, щодо обмежень застосування; - дотримання правил оформлення; - вчасність виконання завдань;
	Професійна карта діяльності психолога в організації (аналіз діяльності психолога на основі спостереження)	<ul style="list-style-type: none"> - повнота опису методів, які психолог використовував в роботі; - обґрунтованість; - доцільності/недоцільності використаних методів (отриманих результатів); - виокремлено уроки (досвід), винесений із спостереження; - наявність пропозицій щодо доповнення діяльності психолога.
Змістовий модуль 3. Рефлексія результатів навчальної (ознайомчої) практики (визначення здатності студента до рефлексії, оцінювання й оформлення результатів практики)	Презентація «Звіт про практику»	<ul style="list-style-type: none"> - грамотність та правильність представлення матеріалів (відповідно до вимог); - наявність відео, фото та інших матеріалів; - логічність висновків; - якість та акуратність оформлення;
	есе-роздум «Я – психолог: плани на майбутнє»	<ul style="list-style-type: none"> - критичність та логічність висновків; - послідовність викладу матеріалів; - аналіз власних характеристик відповідно до вимог професії; - представленість планів саморозвитку.

9. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок

C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

10. Рекомендовані джерела

Основна література:

1. Система практик у професійній підготовці психологів: навч.-метод. посібник / за ред. Г. К. Радчук. - Тернопіль: ТНПУ, 2017. - 416 с.
2. Практична психологія: вступ до спеціальності. 2-ге видання. Навчальний посібник // Т. В. Дуткевич, О. В. Савицька. - К: Центр учбової літератури, 2019 - 256 с.
3. Поліщук С. А. Психологічні практики в системі підготовки практичних психологів. Суми: Університетська книга, 2013. – 134 с.

Додаткова література:

1. Шкільний психолог в умовах НУШ. Професійний супровід початкової ланки освіти / І. І. Дорожко, О. Є. Малихіна Л. В. Туріщева . - Вид. група «Основа», 2020. - 144 с.
2. Васьківська С. В. Основи психологічного консультування: навчальний посібник. Київ, 2004. – 256 с.
3. Гончарук Н. М. Психологічна практика: навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський, 2007. – 176 с.
4. Зубрицька-Макота І. В. Психодіагностика: навч.-метод. посібник. Львів, 2013. – 346 с.
5. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції: навч. посібн. Суми: Університетська книга, 2006. – 384 с.

6. Поліщук С. А. Методичний довідник з психодіагностики: навч.-метод. посібн. Суми: Університетська книга, 2009. – 442 с.
7. Розвивальні та корекційні заняття психолога / Упор. Т. Гончаренко. Київ, 2005. – 120 с.
8. Шевцова О. М. Психологічний супровід професійно-особистісного розвитку вчителя в умовах інноваційної діяльності: наук.-метод. посібн. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. – 128 с.

Додаткові ресурси

1. Електронний навчальний курс - Режим доступу: <https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=15976>
2. Документація практичного психолога - Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/dokumentacia-prakticnogo-psihologa-22492.html>
3. Психологічна служба: Підруч. / [В. Г. Панок (наук. ред.), А. Г. Обухівська, В. Д. Острова та ін.]. - Київ: Ніка-Центр, 2016. - 362 с.. - Режим доступу: <http://megalib.com.ua/book/130 Psihologichna slyjba.html>
4. Психологічні тести: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.psyfactor.org/lybr101.htm
5. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом. Підручник.– К.: Центр учбової літератури, 2011. Режим доступу: <https://westudents.com.ua/knigi/336-upravlnnya-personalom-balabanova-l-v-.html>

Зразок протоколу спостереження діагностичного обстеження

Дата _____

Досліджуваний (і) _____

Психолог, який проводить
заняття _____

Використана методика _____

Мета дослідження _____

Форма обстеження _____

Особливості організації психодіагностичного обстеження	Морально-етичні принципи роботи психодіагностів	Особливості поведінки досліджуваних	Особливості володіння діагностичними інструментарієм	Врахування вікових, статевих, індивідуальних особливостей клієнта	Вміння інтерпретувати кількісну інформацію досліджень, формулювати висновки.	Запитання та зауваження

Висновки _____

**Зразок протоколу спостереження за проведенням
індивідуальної консультації**

Дата: _____

Психолог _____

Хто звернувся _____

Тематика звернення (запит) _____

Короткий опис звернення:

Зміст проведеної роботи:

Прийоми, які використовувалися:

Висновки психолога:

Рекомендації психолога:

Висновки і враження студента _____

Програма психологічного дослідження емоційної (.....) сфери підлітка (.....)

Планування

- **Об'єкт дослідження**
- **Предмет дослідження**
- **Мета**
- **Завдання**
- **Контингент, вікова категорія**
- **Терміни проведення**

Організація дослідження

Методика	Мета	Матеріали та обладнання	Особливості процедури проведення	Інструктаж